

Εν έτει 1286, ηγεμονεύοντος του Δουκάτου Ναξίας Μάρκου του Β΄ Σανούδου, ήτοι εν εποχή καθ' ην ήρχισαν συγκεντρούμενοι περί τον λόφον της άνω Σύρου οι ευάριθμοι εγχώριοι μετά των προσελθόντων έξωθεν ξένων, πειραταί τινές είχαν αρπάσει από των ονοστασίων του Δουκός της Τήνου Γκίζη εύμορφον οχευτήν όνον, εξ εκείνων οίτινες απετέλουν τον πολυτελή κόσμον των ιπποτών των νήσων.

Οι πειραταί θεωρήσαντες πολύτιμον την λειαν έσπευσαν να πλεύσωσιν εις Νάξον και να πωλήσωσιν τον αρπαγέντα όνον εις τον υόν του Δουκός της Νάξου Σανούδου Γουλιέλμον, όστις νεαρός έτι ηγεμονόπαις και πρίγκηψ έμελλε να ποιή τας εκδρομάς του εις την νήσον δι' αυτού. Ο Τήνιος Δουξ μαθών την αρπαγήν του όνου και την πώλησίν του εις τον Γουλιέλμον Σανούδον μαινεται, υποπτεύεται μυστικήν τινά συνεννόησιν του Ναξίου πρίγκηπος μετά των πειρατών. Το γεγονός λαμβάνει πολιτικόν χαρακτήρα και άνευ τελεσιγράφων και αιτήσεων ικανοποιήσεως προετοιμάζεται να ικανοποιηθή μόνος αρπάζων μετά του όνου και μίαν νήσον από του Δουκάτου Ναξίας και τοιαύτην εύρε την πλησιεστέραν αυτώ, ήτοι την Σύρον, ην ήλπισεν άνευ δυσχερειών να κατακτήση και προσκολληθή εις το Δουκάτον της Τήνου (1) □ εξοπλίζει λοιπόν τον δουκικόν στόλον του, ήτοι πλοιάριά τινα, ναυλοχούντα εν τω λιμένι της Τήνου και εκπλέει κατά της Σύρου, ην πολιορκεί, ή μάλλον ειπείν, αποκλείει τον λιμένα αυτής και προσκαλεί τους Συρίους εις παράδοσιν. Αλλ' οι Σύριοι αντέστησαν και εμήνυσαν τον κίνδυνον τω Δουκί Μάρκω Σανούδω ευρισκομένω τότε εν Άνδρω. Αλλ' επικουρία δεν έφθανεν □ η πολιορκία δεν ελύετο και ίσως ήθελεν ευχερώς περιέλθει η Σύρος εις τον τήνιον Δούκα, εάν δεν ελύετο η πολιορκία τη επεμβάσει Γάλλου ναύαρχου. Ιδού πώς ιστορούνται τα της λύσεως της πολιορκίας και της συμφιλιώσεως των πολεμίων Δουκών Τήνου και Ναξίας. Καθ' ην εποχήν επολιορκείτο έτι η Σύρος υπό του Γκίζη ο αρχιναύαρχος του βασιλέως της Σικελίας Νατζώτος Δε Τουσύ (Narjaut De Toucy) διευθυνόμενος μετά του στόλου του, ήτοι των δύο κατέργων του και ενός πλοίου εις Αντιόχειαν, ης ηγεμονίς ήν η Λουκία, προσήγγισεν εις την νήσον Μήλον, ειτ' εκ τρικυμίας αναγκασθείς, ειτ' εκ πόθου ίνα επισκεφθή την συγγενή του Κασσάνδραν Σανούδου, σύζυγον του νεωτέρου υιού του Σανούδου και ηγεμονίδα της Μήλου. Η Κασσάνδρα, γυνή ικανότητος, συγγενής ισχυρών βαρόνων και πριγκήπων της εποχής εκείνης, θυγάτηρ του Ενετού βαρόνου Καλαβρύτων Γοτφρείδου Δε Τουρναί, γνωρίζουσα τον κίνδυνον ον διέτρεχεν η πολιορκουμένη Σύρος, ανήκουσα εις το Δουκάτον του πενθερού της Σανούδου, επισκέπτεται τον ναύαρχον Narjaut De Toucy, και τον πείθει να μεσολαβήση υπέρ των Συρίων, λύων την πολιορκίαν αυτής και κηρυττόμενος σύμμαχος του Δουκός Σανούδου.

Ο ναύαρχος εκπλέει αμέσως, παραλαμβάνει εξ Άνδρου τον εκεί διαμένοντα Δούκα Σανούδον και ελθών εις Σύρον λύει την πολιορκίαν αυτής και συντελεί εις την φιλίωσιν των πολεμίων Δουκών, Σανούδου και Γκίζη, ους επί πλέον διήλλαξεν συμπεριλαβών μετ' αυτού αμφοτέρους εις Εύριπον, ένθα ως διαιτητή ειρήνευσεν αυτούς ο Ενετός Βάιλος Ιάκωβος ο Δαμολίνος. Και η μεν Σύρος έμεινε πάλιν τω Δουκί Ναξίας, ουχ ήττον η πολιορκία αύτη και η

αντίστασις επήνεγκον δι' αμφοτέρους δαπάνην τριάκοντα χιλιάδων σολδίων, άτινα βεβαίως δι' εκείνην την εποχήν και οτις πτωχούς Συρίους ήσαν πολλά.

*Βεβαίως εν τη πολιορκία ταύτη της Σύρου το μήλον της έριδος δεν ήτο ο αρπαγείς όνος, αλλ' αυτή αύτη η Σύρος. Η αρπαγή του όνου ήτο πρόχειρος αφορμή προς κατάκτησιν της νήσου, ην δεν ηδύνατο κατά τα φαινόμενα να φρουρήση ο Δουξ αυτής Σανούδος, καθόσον αφήκεν αυτήν πολιορκουμένην και υπερασπιζομένην υπό μόνων των κατοίκων αυτής, οίτινες απετέλουν άτακτον και πολύγλωσσον έτι πληθυσμόν, συγκροτηθέντα εκ των συρρευσάντων αυ'όθι ξένων. Ο ευμαθής φίλος μου Σ.Π. Λάμπρος εκτιθέμενος μετά χαριτολογίας τα της αρπαγής του όνου προστίθησι: «Αλλά το πράγμα ήτο σπουδαίον. Δεν πρόκειται περί κοινής αρπαγής ή κλοπής□ αν ο όνος ηγοράζετο παρά ναξίου τινός οπωροπώλου και ηναγκάζετο να μαστιγώται μεταφέρων πορτοκάλλια ή σταφυλάς, υπομονή! Θα ετιμωρείτο δικαίως διότι έστερξεν εις την αρπαγήν, επειδή αληθεύει και περί των όνων ότι είπεν ο Ηρόδοτος περί των γυναικών, ότι *ει μη αυταί εβούλοντο ουκ αν αρπάζοιντο*

Αλλά δεν είχεν ούτως η υπόθεσις. Ο όνος επωλήθη εις τον υιόν του γείτονος δουκός□ και λοιπόν ο κυρ Γουλιέλμος εποχούμενος επί του ηρπαγμένου δασύτριχος αγγέλου, πλουσίως κεκοσμημένου δια πορφυροβαφών και χρυσοϋφάντων φαλάρων, θα κατώρθου θαυμάσια πράγματα, θα επετύγγανε να θέλξη την νησιωτικήν καμμιάς ναξίας νύμφης καρδιαν, αι δε παράλιοι καρδιαί, αν και ψυχρότεραι των μεσογείων δια την πνέουσαν ποντιάδα, μετέχουσιν όμως και της οιονεί ευωδίας της θαλάσσης και της αρμονίας του κύματος, αν και κάπου κάπου αρέσκονται να ομοιάσωσι προς τα θολωμένα νερά του τεταραγμένου αιγιαλού. Πάντα ταύτα και έτι άλλα πολλά, ιπποτικώτερα και δυναστικώτερα, έβαλε κατά νουν ο τήνιος δουξ Βαρθολομαίος και εσκέφθη, ότι η παρά του Γουλιέλμου αγορά του όνου ήτο προσβολή, ην δεν ώφειλε ν' ανεχθή.

Και λοιπόν, ως άλλος Ναπολέων, εγρήγορα εγρήγορα παρασκευάζει τον στόλον αυτού, όσα δηλαδή πλοία τω ευρέθησαν πρόχειρα, και αποπλέει... Κατά της Νάξου, όπου το σώμα του εγκλήματος; Ουχι, αλλά κατά της Σύρου, υποκειμένης και ταύτης εις την αρχήν του πατρός του αυθαδώς αγοράσαντος τον κλοπιμαίον όνον». Ημ. Οικ. 872

.....

Από την **Ιστορία της νήσου Σύρου**, του Τιμολέοντος Δ. Αμπελά,

τυπ. Εν Ερμουπόλει Σύρου, 1874